

SARS E SAENNE DITUMELLANO TSA TSHEBEDISANO LE DHA, BMA LE GPW

Tshwane, 3 Mmesa 2025 — Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS), mmoho le Lefapha la Merero ya Lehae (DHA), Bolaodi ba Botsamaisi ba Meedi (BMA), le Mesebetsi ya Dikgatiso Mmuso (GPW), di nkile mohato o moholo wa ho theha maqhama a matla le a momahaneng a tshebedisano ka ho saena tumellano e mabapi le ho fetohela mekgweng ya sekwalekwale le ya dijithale. Ho bile le tumellano e tobileng pakeng tsa SARS le DHA, e bakileng hore ho be le moralo wa tshebetso o batsi wa tshebedisano pakeng tsa mekga.

Ditumellano tsena di bapile le Tsela ya Mmuso e mabapi le Diphetoho ho tsa Dijithale, tseo kabinete e di tjhaetseng monwana ka la 26 Tlhakubele 2025. Ona ke mohato wa bohlokwahadi o bontshang tsela eo mmuso kaofela ha ona o batlang ho sebetsana kateng le diphephetso tse ntjha le tse dulang di fetofetoha tsa boitsebiso ba dijithale mmoho le ho fokiswa ha boqhekanyetsi.

Tumellano ya pele e ile ya saenwa pakeng tsa Khomishenara ya SARS le Molaodikakaretso wa DHA. Tumellano ena e tsosolosa tumellano ya pejana e bitswang *Direct Master Agreement*, eo esale e le motheo wa dikamano tsa nako e telele pakeng tsa mekga, e qadileng ka 2010. SARS e kgathile tema ya bohlokwa ho thusa DHA ho ntshetsa pele mekgwatshebetso ya yona e rarahaneng ya IT. Tumellano ya kajeno e tla tiisa tshebedisano ya dikanale tsa dijithale le ho ntlafatsa ditshebeletso le ho ntlafatsa data.

Tumellano ya bobedi e bile ya memorandamo wa kutlwisisano wa mekga e mengata e leng DHA, SARS, BMA, le GPW. Ona ke mohato o lebang pele wa ho tlisa moralo wa tshebetso wa puso ho kgontsha, ho matlafatsa, le ho beha leihlo bolekanane bo mawala le bo dulang bo fetoha bo pakeng tsa basaeni bana. SARS le BMA ba ne ba ntse ba sebetsa mmoho ho ba le katamelo e kgolwanyane ya tshebedisano. Tumellano ena ya bohlokwa e thusa ho momahanya SARS le BMA ka tsela e mawala le ya tshebetso.

Khomishenara Kieswetter o itse:

Ditumellano tse fihlelletsweng kajeno di pakahatsa katleho ya katamelo ya mmuso kaofela ya ho shebana le diphephetso tsa sekwalekwale le tse tshopodi tseo mmuso o tobaneng le tsona. Monyetla wa ho ba le kanale a tshwanang e shebaneng le boitsebiso bo ikgethang ba dijithale bakeng sa batho ka bomong mmoho le ditheo e tla thusa mmuso ho netefatsa hore ho ba le boitsebiso bo le bong feela boo motho ka mong a tlang ho buisana le mmuso ka bona. Kanale ena e kopanetsweng e tla thibela meharo, e kang ya batho ba fumanang ditsiane tsa mmuso ha ka lehlakoreng le leng ba ntse ba hirilwe ke mmuso. Ena e tla boela e aha mokgatlo o bohlale wa sekwalekwale mme seo se etse hore motsamao wa batho o thelle feela"

Livhuwani Makhode, Molaodikakaretso wa DHA, o boletse hore o thabisitswe ke ho tsosoloswa ha tumellano ena e pakeng tsa DHA le SARS. O itse:

“Kamano ena e babatsehang le e tshepahalang le SARS haesale e le teng ho tloha ka 2010, mme ke mohato o nepahetseng wa ho tobana le diphephetso tse ngata tse tobaneng le Merero ya Lehae. Ho theha kanale e bohlale ya dijithale e tla fihlella motsamao o lokolohileng wa batho ha ka lehlakoreng le leng o ntse o netefatsa hore bao ba sa batleheng ba a fokiswa, sena e tla ba tswelopele e kgolohadi. Tshebediso e batsi ya dijithale, ho akareditswe le tshebediso ya bayometriki, ke tsela eo lefapha le tlang ho sebetsa ka yona. Tshebedisano ena e tla akofisa mekutu e kang diphemiti tsa maeto tsa elektronike, ho fetolelwa mokgweng wa dijithale ha tsela ya ho fumana boahi, le ho phethahatswa ha metjha e sebetsang ka ho phethahala le ya ho ya ho ile ya boahi.

Khomishenara ya BMA Dr Masiapato o babaditse tshebedisano e hlwahlwa e pakeng tsa SARS le BMA. O itse:

“Tumellano ena ya mekga e mengata e saenilweng kajeno e tla ntlafatsa dikamano tse seng di le teng le SARS. O tobokeditse bohlokwa ba motjha wa tshebediso ya dijithale makenong a naha le dibakeng tsa phethahatso ya molao madibohong. Kamano e mahlahlaha e teng e tswang tumellanong ena e tla ba molemo haholo mme e tla theha boleng ba nnete bakeng sa baeti ba kahare le kantle ho naha ha ka lehlakoreng le leng e ntlafatsa bokgoni ba ho thibela motsamao wa ba naheng ka ntle ho molao.

Mohlanka ya ka Sehloohong wa Phethahatso wa Mesebetsi ya Dikgatiso Mmuso (GPW), Mme Alinah Fosi o boletse hore e bile tlotla ho yena le boemong ba GPW ho ba karolo ya tumellano ena ya mekga e mengata. O itse:

“GPW ke karolo ya tikelohloho ya dijithale, mme tumellano ena e tla thusa mokgatlo ho phethahatsa thomo ya ona, tema ya ona e mawala, mmoho le ponelopele ya yona jwalo ka Bolaodi ba Nnetefatso le Setsi sa Botshepehi ba Dijithale. GPW e tla phethahatsa tema ya yona ya nnetefatso le ho tjhaelwa monwana ha di-ID tsa dijithale tse sebedisang dikanale tsa elektronike tsa mmuso ho thusa baahi ba Afrika Borwa ho fihlella ditshebeletso tsa bona ka ho tobetsa konopo feela ka tshebediso ya theknoloji ya dimobaele. Sena se bohlokwa ka ha tshireletseho ya ditokomane tsa mmuso e tla nnetefatswa le ho tsheptjwa. Ntle le qeaqeo ho fetolelwa dijithaleng ha ditokomane ha se feela taba ka yo ntlafatsa tshireletseho, empa ke ho netefatsa hore boleng ba makgonthe ba tsona mme seo se kgontshe baeti maeto a bolokehileng le a hlohang tshitiso haholoholo ha ho etelwa kontinenteng le mose”.

Setshwantsho: Tshaeno ya Tumellano ya Tshebedisano ya Mekga e Mengata – Ho le letshehadi ho ya ho le letona: Khomishenara ya BMA Dr Masiapato, Khomishenara ya SARS Mong Edward Kieswetter, Mohlanka ya ka Sehloohong wa Phethahatso wa GPW Mme Alinah Fosi, Molaodikakaretso wa DHA Mong Livhuwani Tommy Makhode.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za.